

— SVETA —

Cecilija

ČASOPIS ZA DUHOVNU
GLAZBU

GLASILO INSTITUTA ZA
CRKVENU GLAZBU

Godište L Broj 4
Listopad - Prosinac 1980.
YU ISSN 002045

UREĐUJE:

Uredničko vijeće

GLAVNI I ODGOVORNI

UREDNIK:

Anđelko Milanović

TEHNIČKI UREDNIK:

Josip Korpar (tel. 271-676)

LEKTOR:

Josip Tandarić

NASLOVNA STRANA OMOTA:

Alfred Pal

ADRESA UREDNIŠTVA:

41000 Zagreb, Kaptol 29

IZDAVAČ:

HKD sv. Ćirila i Metoda

Trg kralja Tomislava 21

41000 Zagreb

GODIŠNJA PRETPLATA:

za tuzemstvo 200 din

za inozemstvo 22 \$

Pojedini broj: 50 din

ŽIRO RAČUN BROJ:

30102-678-448

BROJ I NAZIV DEVIZNOG

RAČUNA:

30101-620-16 Zagrebačka banka,

242-409-1010 Zagreb

Časopis izlazi četiri puta godišnje

SURADNJU SLATI NA:

Uredništvo »Sv. Cecilije«

Kaptol 29, 41000 Zagreb

RUKOPISI I FOTOGRAFIJE

se ne vraćaju

TISAK:

»ZRINSKI« — tiskarsko izdavač-
ki zavod, Čakovec

»Sv. Cecilija« oslobođena je pla-
ćanja poreza na promet rješe-
njem Republičkog sekretarijata
za prosvjetu, kulturu i fizičku
kulturu SRH, br. 229/1-1979. od
15. II. 1979.

Naša crkvena pjesmarica

U posljednje vrijeme sve se češće postavlja pitanje crkvene pjesmarice. To je jedan od znakova da nam je sada potrebno novo izdanje takva priručnika. Imajući u vidu da su dosadašnja izdanja (dionice, partitura) *Nove crkvene pjesmarice* iscrpljena, da su nastojanja oko sakupljanja crkvene glazbe u nas dala određene plodove, da je časopis za crkvenu glazbu *Sv. Cecilija* davao različite poticaje i u glazbenom prilogu tiskao novonastale liturgijske skladbe i obradbe pučkih popjevaka, moglo bi se reći da je potrebno započete pripreme, koliko je moguće, dovršiti u novom izdanju odgovarajućeg glazbenog priručnika za liturgijska slavlja i pobožne vježbe.

Razumije se samo po sebi da je jedno ovakvo izdanje, pa tako i ovo, složeni i zahtjevni zadatak. Svaka je crkvena pjesmarica novi odgovor na pitanje što je crkvena pjesmarica, odnosno što bi ona trebala biti vjernicima u određenom razdoblju njihova liturgijskog rasta. To jesu, doduše, pitanja na koja smo možda i više puta čuli ili pročitali odgovor, no ipak ih je dobro ponovno postavljati, pa radi nas crkvenih glazbenika, radi naših sadašnjih potreba, mogućnosti i planova iznova na njih pokušati odgovoriti. Odgovor će nam pomoći da od crkvene pjesmarice očekujemo ono što ona može biti, da od priređivača zahtijevamo da to bude i da pomognemo priređivačima da ono što crkvena pjesmarica treba biti bude na najbolji mogući način.

Pjesmaricu bismo na najpćenitiji način mogli opisati kao izbor tekstova, odnosno tekstova s napjevima koji su priređeni s određenom svrhom. Crkvena pjesmarica bi, dakle, bila izbor prikladnih tekstova s napjevima koji su priređeni za liturgijska slavlja i pobožne vježbe. Mogli bismo crkvenu pjesmaricu opisati i s drugih gledišta: ona je antologijska zbirka crkvenog pučkog i pučkom pjevanju namijenjenog stvaralaštva; po izboru i obradi pojedinih jedinica ona je odraz glazbenoestetskih gledišta o crkvenoj glazbi i liturgijskog stvaralaštva svoga razdoblja; crkvena pjesmarica je, nadalje, odraz liturgijskih i glazbenih odredaba opće Crkve primijenjenih na pokrajinsku Crkvu, itd. Imajući u vidu sve odlike crkvene pjesmarice, treba to istaknuti i kao poticaj i kao obavezu, ona može i treba utjecati na duhovnu i kulturnu izgradnju vjernika kojima je namijenjena.

O svakom bi se od spomenutih gledišta crkvene pjesmarice moglo iscrpnije raspravljati. Problematika koju uokviruje pitanje naše zajedničke crkvene pjesmarice ograničava nas na ono najvažnije: neophodno potreban odnos prema sadašnjim odredbama i preporukama Crkve, isto tako odnos prema nama, našim potrebama i mogućnostima, prema našoj glazbenoj baštini u tiskanim zbirkama i živoj tradiciji.

Što se tiče crkvenih odredaba nije neophodno potrebno pozivati se na poznate nam već dokumente o liturgijskoj glazbi; dovoljno će biti osvrnuti se samo na govor pape Ivana Pavla II. koji je održao talijanskim cecilijancima prigodom njihove proslave 100. obljetnice cecilijanskog društva (usporedi prijevod u ovom broju *Sv. Cecilije*). Sveti je Otac nabrojio važnije dokumente (*Motuproprio* pape sv. Pija X, *Sacrosanctum Concilium* II. vatikanskog sabora, *Musicam Sacram* Sv. Zbora obreda), citirao govore pape Pavla VI. i, što je za nas osobito važno, svoje

polazište iz kojega slijede svi zaključci, oblikovao otprilike ovako: Glazba namijenjena liturgiji treba biti »sveta« (sacra) po posebnim oznakama koje joj omogućavaju da postane sastavni i neophodno potreban dio same liturgije. Kao što Crkva traži da mjesta, predmeti i odjeća imaju odgovarajuće obilježje jer su u službi sakramenta, još više to treba tražiti od glazbe, jer je ona jedan od najuzvišenijih bogojavljenjskih znakova liturgijskog posvećenja. Crkva želi da glazba ima odlike koje odgovaraju takvoj posvećujućoj i sakramentalnoj svrsi, da ima osobite glazbene oznake po kojima će se razlikovati od glazbe namijenjene npr. zabavi, otuđenju (all'evazione), pa čak i religioznosti shvaćene u općem i najširem smislu.

Očito je da oznake liturgijske glazbe kako ih postavlja sv. Otac nema svaka vrsta glazbe, a samo neke glazbene vrste ostaju kao trajno prikladni liturgijski izričaj. Svako, naime, doba donosi svoju novost življenja i gledanja na lijepo, pa je potrebno da za svako doba liturģičari i glazbenici, koliko je to moguće, pomognu doreći liturgijsko-glazbeni repertoar koji u sebi za dotično doba može imati oznake »najuzvišenijske bogojavljenjske znakovitosti liturgijskog posvećenja«. Koristan će biti s tim u vezi kratak osvrt na neke naše crkvene pjesmarice objelodanjene u vrijeme cecilijanskog pokreta i na crkvene pjesmarice našeg doba.

Spomenimo samo neke pjesmarice koje su objelodanjene u vrijeme cecilijanskog pokreta: bogoslovi Zagrebačke nadbiskupije okupljeni u glazbeno pjevačkom društvu »Vijenac« pod vodstvom naših najistaknutijih cecilijanaca objelodanili su više zbirke crkvenih popjevaka (skladbe ondašnjih skladatelja i stare hrvatske korale); sestre milosrdnice objelodanile su pjesmaricu *Virgini Matri* namijenjenu ženskim zborovima s mnogo širim repertoarom; najopširniji repertoar popjevaka objelodanili su isusovci u pjesmarici »Magnificat«. Više-manje to je bio tiskani i u liturgijskoj praksi izvođeni repertoar liturgijske glazbe s kojim smo dočekali saborsku obnovu bogoslužja. U naše posaborsko doba tiskan je razmjerno dosta veliki broj crkvenih pjesmarica (izbor pjesama za bogoslužje u različitim molitvenicima i misalima, pjesmarice koje su imale samo tekstove i pjesmarice s tekstom i napjevima itd). Dobar dio pjesmarica objelodanjenih u naše vrijeme nije imao za cilj postati liturgijska pjesmarica za cijelo naše jezično područje, no zakonitosti raspačavanja, koji put i nedopustivo manjkavi podaci o tiskanim jedinicama i namjeni pjesmarice uzrokovali su nejasnoće i utjecali su na liturgijski repertoar u nas.

Sto se tiče samog repertoara spomenutih pjesmarica (onih iz razdoblja cecilijanskog pokreta i ovih u naše vrijeme) ne bi se moglo reći da je u cjelini prikladan za obnovljeno bogoslužje: samo pjesmarice »Vijenca« strogo su slijedile ondašnju zamisao liturgijski prikladnog repertoara, a u naše doba veći dio pjesmarica nije uspio pronaći prikladan liturgijski repertoar za obnovljeno bogoslužje pa čak ni prikladan glazbeni izričaj (imajući u vidu gore iznesene oznake liturgijske glazbe). Sigurno su sva nastojanja ostvarena spomenutim pjesmaricama imala u vidu zdušno sudjelovanje vjernika u bogoslužju, međutim u pitanju je ono što sv. Otac u spomenutom govoru, citirajući papu Pavla VI., posebno ističe, a to je »sensus Ecclesiae« (osjećaj za crkveno i liturgijsko); na pitanje osjećaja za liturgijsko trebalo bi nadovezati pitanje narodnog, našeg, umjetničkog. Kao da je u naše doba prenaplašena nestrpljivost za sasvim

novim glazbenim izričajem u liturgiji zatvarala horizonte redovitoj liturgijsko-glazbenoj obnovi i stvaranju liturgijskog repertoara koji bi za nas mogao imati trajniju vrijednost.

O liturgijskoj prikladnosti ili neprikladnosti određenih jedinica (tekstova s napjevima) lakše je govoriti s gledišta liturgijskog-glazbenih odredaba Crkve nego s gledišta povijesnopastoralnih okolnosti u kojima se redovito nalazimo. Mi smo kao malen narod redovito bili pod utjecajem većih kulturnih sredina. U našoj se povijesti i sadašnjosti to odražavalo i na području crkvene glazbe. Svako nastojanje da se obnovi liturgijska glazba u nas povezano je s revnovanjem za domaću crkvenu glazbu koja je, iako tako bogata, ostala zapostavljena u odnosu na uvezenu glazbu drugih naroda. To se nama događa do te mjere da mi oduševljeno prihvatimo i »čvrsto držimo« glazbene pokušaje koji, kao neuspjeli ili nedovoljno uspješni, netragom nestanu u sredinama gdje su nastali.

Liturgijski prikladan repertoar za sadašnju našu crkvenu pjesmaricu trebale bi usmjeravati opće odrednice crkvene i naše crkvene glazbe. Razumije se da liturgijski repertoar za pučko pjevanje u strogom smislu te riječi mogu tvoriti skladbe nastale na liturgijski tekst i za liturgijska slavlja ako su kao dio bogoslužja prihvaćene od teritorijalnih crkvenih vlasti. Liturgijski repertoar tvore i popijevke koje nemaju liturgijski tekst kakav je u službenim knjigama (misalu), ali su običajem i dopuštanjem crkvenih vlasti prihvaćene kao zamjena liturgijskim pjesmama (ulazna, darovna, pričesna itd). Spomenuti puku namijenjeni repertoar tvori, prema instrukciji *Musicam Sacram* sveto liturgijsko i opće vjersko pučko pjevanje. Liturgijski repertoar s gledišta glazbenih vrsta mogu u nas tvoriti napjevi gregorijanskog korala, glagoljaško pjevanje, pučka popijevka, odnosno popijevke i psalmodija namijenjena pučkom pjevanju koju su naši skladatelji skladali za obnovljeno bogoslužje. Gore navedeni kriteriji, razumije se samo po sebi, ne mogu biti blaži kad je riječ o popijevci stranog porijekla i slično. Isto tako, ovakvi kriteriji, osobito oni koji određuju umjetničku vrijednost pojedine jedinice, moraju respektirati dosadašnji stupanj naslijeđene kulture i potrebe sadašnjega vremena.

Da bi se za novo izdanje pjesmarice moglo pristupiti što sveobuhvatnije izboru jedinica naše crkvene glazbe, Institut za crkvenu glazbu pokrenuo je akciju sakupljanja. Trebalo je sakupljati sve što se ne nalazi u najpoznatijim zbirkama crkvene glazbe. Računalo se s time da je teško moguće sakupiti sve, no sakupljanja su dala vrlo korisne rezultate. Vjerujemo da će to odraziti u novom izdanju crkvene pjesmarice. Koliko to bude moguće, u ovom će časopisu biti objelodanjeni odgovarajući osvrti koji će čitateljima omogućiti uvid u rad oko organiziranja i rasporeda repertoara u pjesmarici. Tako će čitateljima biti moguće stavljati primjedbe i pomoći priređivačima da sastave za nas najprihvatljiviji priručnik liturgijsko-glazbeno repertoara.

Ako nedorečenost iznesenih pitanja, isto tako i drugi mogući pristupi našoj crkvenoj glazbi i pjesmarici, postanu poticaj sličnim osvrtima, sjetimo se poticaja sv. Oca u spomenutom pismu: »Nikad se neće dovoljno utrošiti truda za kulturno, odgojno, socijalno i duhovno unapređivanje liturgijske glazbe.«

UREDNIŠTVO